

Vergaderjaar 2012–2013

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 1483 TWEDE HERDRUK

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld op 4 oktober 2012

Binnen de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu hebben enkele fracties de behoefte om over de Informele ministeriële bijeenkomst geïntegreerd maritiem beleid d.d. 8 oktober 2012 (Kamerstuk 22 112, nr. 1468) enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De vragen en opmerkingen zijn op 27 september 2012 aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu voorgelegd. Bij brief van 3 oktober 2012 zijn deze door hem beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Koolmees

De adjunct-griffier van de commissie,
Westerhoff

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de fractie van de PvdA hebben kennis genomen van de punten die het kabinet wil inbrengen op de informele ministeriële bijeenkomst geïntegreerd maritiem beleid. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat het van groot belang is dat er in EU-verband de komende periode spijkers met koppen worden geslagen als het gaat over de winning van energie op zee. Dat heeft de absolute prioriteit. De olieprijzen zullen hoog blijven. Om onze welvaart te kunnen blijven garanderen, is het van groot belang dat er alternatieve energiebronnen worden aangeboord. Windenergie op zee is in de ogen van deze leden onontbeerlijk. De leden van de PvdA-fractie pleiten al jaren voor een zogenaamd «stopcontact op zee». Dat behelst niet alleen de plaatsing van een groot aantal windmolens waarmee voor miljoenen huishoudens energie kan worden opgewekt, maar ook de koppeling van stroomnetwerken tussen de landen aan de Noordzee. Een dergelijke aanpak kan goed in EU-verband worden geregeld. De leden van de PvdA-fractie willen er bij de staatssecretaris op aandringen om dit als speerpunt te zien bij zijn inzet in het komende overleg. De leden van de PvdA-fractie onderschrijven daarom niet het uitgangspunt van het kabinet om in algemene termen te spreken over duurzame energieopwekking. Wat de leden van de fractie van de PvdA betreft, zijn meer windenergie en de koppeling van nationale stroomnetwerken absolute prioriteit op deze informele ministeriële bijeenkomst.

De leden van de fractie van de PvdA constateren dat er tijdens het overleg gesproken gaat worden over de winning van delfstoffen in diepe wateren. Deze leden zijn van mening dat bij winning van delfstoffen op diepte op zee veiligheid voorop moet staan. Onveilige winning kan leiden tot enorme milieuschade door rampen, zoals met de Deepwater Horizon. De leden van de fractie van de PvdA vernemen graag voor 8 oktober 2012 van de staatssecretaris wat zijn inzet is op het punt van veiligheid in relatie tot winning van delfstoffen in de diepzee.

De leden van de fractie van de PvdA willen tot slot een punt maken van de koudwatervrees die het kabinet lijkt te hebben als het gaat om EU-beleid ten aanzien van de Noordzee. Juist door in EU-verband te kijken naar de toekomst voor de Noordzee kan worden bereikt dat overbevissing wordt tegengegaan en natuurbescherming in het kader van Natura 2000 meer aandacht krijgt. De leden van de fractie van de PvdA hebben hierbij een andere inzet voor ogen dan het kabinet. Deze leden zien hier graag een aanpassing van de inzet.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Informele ministeriële bijeenkomst geïntegreerd maritiem beleid. Zij hebben thans geen behoefte aan het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de annotatie op de agenda van de informele ministeriële bijeenkomst. De leden wensen hierover enkele vragen te stellen.

De leden van de CDA-fractie lezen dat tijdens de informele bijeenkomst geen formele besluitvorming plaats zal vinden. Niettemin zal aan het eind van de bijeenkomst een agenda voor de komende jaren vastgesteld worden. De agenda wordt in hoofdlijnen toegelicht in de annotatie, maar kan de staatssecretaris specifiekere toelichten welke punten in de agenda behandeld worden? Welke gevolgen heeft uitvoering van die agenda voor Nederlandse spelers in de maritieme sector? Op welke manier zijn zij bij de agendavorming betrokken?

De leden van de CDA-fractie willen weten of de staatssecretaris andere innovatieve vismethoden aandraagt in de informele bijeenkomst. Het innovatieve visserijproject Fiber bevindt zich namelijk in de beginfase, terwijl al veel positieve resultaten behaald zijn met bijvoorbeeld «twin rig», «otter trawl» en «Scottish Seine» vissen. Welke plek krijgt dit in de informele ministeriële bijeenkomst?

Voorts willen de leden van de CDA-fractie weten wat de stand van zaken is met betrekking tot de implementatie van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie. Kan de staatssecretaris dat aangeven? Kan hij daarbij ingaan op de inzet op verschillende onderdelen, te weten de Initiële Beoordeling, de goede milieutoestand en de daarbij behorende doelen en indicatoren? Op welke manier vindt met betrekking tot de Kaderrichtlijn Mariene Strategie afstemming plaats met het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie?

De leden van de CDA-fractie hebben ook vragen over het Nationaal Waterplan. Kan de staatssecretaris aangeven of het klopt dat het Waterplan leidend is qua besluitvorming over ontwikkeling van de Noordzee? Kan hij voorts aangeven of het klopt dat besluitvorming over economische activiteiten op grond van het Nationaal Waterplan plaatsvindt met inachtneming van de effecten op de voorkomende ecologische waarden? Sluit dit beleid aan bij dat van andere Noordzeelanden? Kan de staatssecretaris verder aangeven hoe het geïntegreerd maritiem beleid zich verhoudt tot het OSPAR-verdrag¹, de Kaderrichtlijn Mariene Strategie en de Vogel- en Habitatrichtlijn?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren kunnen de ondertekening van de gezamenlijke verklaring en de «agenda voor groei en werkgelegenheid» niet ondersteunen. Deze leden wijzen erop dat de ecosysteembenadering wordt ondergesneeuwd door enkel economische belangen. Zij zijn teleurgesteld in het gemis aan ambitie van de staatssecretaris om echt te kiezen voor duurzaamheid en het voorzorgsbeginsel uitgangspunt te laten zijn.

De leden van de fractie van de Partij van de Dieren zien in de Nederlandse inbreng de lijn niet terug van het in 2007 vastgestelde kabinetsstandpunt. Kan de staatssecretaris bevestigen dat in het in 2007 vastgestelde kabinetsstandpunt wordt gesteld dat de ecosysteembenadering een goed kader biedt voor de uitvoering van de maritieme strategie? Kan de staatssecretaris uitleggen op welke manier de ecosysteembenadering het uitgangspunt is voor de «agenda voor groei en werkgelegenheid»? Waarom ligt de nadruk van de conferentie op de economische- en werkgelegenheidsaspecten van het Geïntegreerd Maritiem Beleid (GMB) en hoe verhoudt dit zich tot de ecosysteembenadering? Kan de staatssecretaris bevestigen dat, als de ecosysteembenadering het kader zou moeten bieden voor de uitwerking van de strategie, het voorzorgsbeginsel en het duurzaam beheren van de mariene ecosystemen dan ook echt het

---

¹ De officiële titel van het OSPAR-verdrag luidt: «Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan». Dit verdrag heeft als doel door internationale samenwerking het maritieme milieu in de Noord-Oostelijke Atlantische Oceaan (inclusief de Noordzee) te beschermen.

uitgangspunt moeten zijn? Zo ja, kan de staatssecretaris dan uitleggen hoe dit rijmt met onderwerpen op de agenda, zoals «deep sea mining» en aquacultuur, terwijl uit tal van wetenschappelijke publicaties blijkt dat deze maritieme sectoren alles behalve duurzaam zijn? Welke plannen zijn er met betrekking tot «deep sea mining» in de Europese wateren? Valt de opslag van CO₂ onder de zeebodem ook onder deze agenda? Kan de staatssecretaris een stand van zaken met betrekking tot CO₂ opslag in de Europese wateren geven?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren wijzen aquacultuur stellig af: duurzaamheid, dierenwelzijn en aquacultuur zijn niet verenigbaar. Veel kweekvis wordt gevoerd met vismeel van in het wild gevangen vis. Deze methode is niet duurzaam en het zal ook erg lastig zijn deze te verduurzamen. Daarnaast worden steeds meer stukken zee langs kustzones gebruikt als «vijvers» voor kweekvissen. Hierdoor komen afvalstoffen en toegediende middelen in zee terecht, met grote veranderingen in het lokale ecosysteem tot gevolg. Kan de staatssecretaris toelichten hoe hij in bovengenoemde gevallen verduurzaming ziet? Wat wordt er over deze zaken gezegd in de te tekenen verklaring? Kan de staatssecretaris toelichten wat er precies wordt verstaan onder «duurzaamheid» in de verklaring?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren maken zich daarnaast ernstig zorgen over het welzijn van dieren, gehouden in aquacultuur. Kan de staatssecretaris toelichten of dierenwelzijn en diergezondheid in relatie tot aquacultuur worden genoemd in de te tekenen verklaring? Wat wordt hier precies onder verstaan en hoe dit zich verhoudt tot de vijf vrijheden van Brambell¹?

De leden van de fractie van de Partij van de Dieren constateren dat er in de «agenda voor groei en werkgelegenheid» gesproken wordt over het ontwikkelen en benutten van andere vormen van aquacultuur, waaronder algen en wieren. Kan de staatssecretaris toelichten of er in de te tekenen verklaring ook randvoorwaarden zijn gesteld aan het gebruik van meststoffen in deze vorm van aquacultuur? Kan de staatssecretaris toelichten wat er precies wordt verstaan onder «duurzaamheid» in relatie tot deze vorm van aquacultuur in de verklaring?

De leden van de fractie van de Partij van de Dieren constateren dat de staatssecretaris tijdens de informele ministeriele bijeenkomst de pulskor op wil brengen als innovatieve visserijtechniek met winst voor zowel mens als milieu. Kan de staatssecretaris uiteenzetten op basis van welk wetenschappelijk inzicht hij van mening is, dat is bewezen dat pulsvisserij duurzaam is zonder gevolgen voor het zeeleven? Kan hij garanderen dat de pulsvisserij geen enkele schade toebrengt aan het mariene ecosysteem? Zo ja, op welk wetenschappelijk inzicht is dit gebaseerd? Hoe verklaart de staatssecretaris de vele foto's van vissen met grote beschadigde plekken als gevolg van de pulskorvisserij die de fractie van de Partij voor de Dieren ontving van verontruste vissers? Kan de staatssecretaris bevestigen dat het nog steeds niet is uitgesloten dat de pulskor schade toebrengt aan kabeljauwen, en dat terwijl de kabeljauwstand in de Noordzee al jaren dramatisch laag is? Met dit in het achterhoofd, kan de staatssecretaris uitleggen waarom hij deze visserijtechniek wil promoten in Europa, terwijl hier nog veel onduidelijkheden over bestaan ten aanzien van de gevolgen voor het zeeleven?

---

¹ Door commissie Brambell (1965) geformuleerde vrijheden van het dier:
– vrijheid van dorst, honger en onjuiste voeding;
– vrijheid van fysiek en fysiologisch ongerief;
– vrijheid van pijn, verwondingen en ziektes;
– vrijheid van angst en chronische stress;
– vrijheid om natuurlijk (soortgeen) gedrag te vertonen.

De leden van de fractie van de Partij van de Dieren vragen of de staatssecretaris kan bevestigen dat de visserijtechniek met trilnaalden een vorm van pulsvisserij is, maar dat deze visserijtechniek nu wordt aangeduid als nieuw en innovatief vanwege de onzekerheid over het legaliseren van de

pulskor vanuit Europa? Zo nee, kan de staatssecretaris dan precies het verschil uitleggen tussen de pulskor en het «fibertuig» project? Kan de staatssecretaris ook uitleggen wat hij verstaat onder «duurzaamheid» in relatie tot het Fiber project en welke criteria hij hiervoor precies hanteert? Kunt u garanderen dat de trilnaalden op geen enkele manier schade kunnen toebrengen aan de mariene flora en fauna? Zo ja, op basis van welk wetenschappelijk inzicht kan de staatssecretaris dit garanderen? Zo nee, waarom gaat de staatssecretaris dan toch al deze visserijtechniek in Europa promoten als duurzaam en een winst voor mens en milieu? Is de staatssecretaris bereid deze visserijtechnieken niet te promoten als duurzaam, totdat er meer duidelijkheid over is?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zien dat vooral economie centraal staat in de informele bijeenkomst, terwijl de ecosysteembenadering wordt ondergesneeuwd door economisch gewin in de te ondertekenen gezamenlijke verklaring. Deze leden vragen de staatssecretaris om het voorzorgsprincipe te allen tijde centraal te zetten in zijn inbreng bij het maritiem beleid.

II Reactie van de staatssecretaris

PvdA

De leden van de PvdA fractie vragen in algemeenheid meer aandacht in de informele ministersbijeenkomst voor windenergie en een grid voor elektriciteit op de Noordzee. Zo specifiek zal er in de verklaring niet op ingegaan kunnen worden, gelet op het algemene karakter van de verklaring voor de hele EU. Ik licht graag wel toe waaraan het kabinet werkt in dit verband.

In de Green Deal met de Nederlandse Windenergie Associatie (NWEA) die in oktober 2011 is gesloten, is afgesproken dat het kabinet voor 2015 komt met nadere wetgeving op het terrein van een nieuw uitgiftebeleid voor windenergie op zee en de rol die TenneT kan spelen bij de realisatie van een Net op zee. Deze wetgeving moet invulling geven aan de randvoorwaarden, waarbinnen toekomstige ambities met windenergie op zee op kostenefficiënte wijze kunnen worden gerealiseerd. Ook is afgesproken dat in 2012 wordt gestart met de verdere invulling van de zoekopdracht naar 3 000MW aan extra ruimte voor windenergie op zee voor de Hollandse Kust. In dat verband heeft het kabinet ook aangegeven¹ dat het raadzaam is om diverse vormen van energieopwekking uit zee te combineren waar mogelijk.

De ontwikkeling van een Noordzee grid («stopcontact op zee») zal mijns inziens een gefaseerde aanpak kennen, voortbouwend op de reeds bestaande connecties met Noorwegen en Engeland en rekening houdend met de locaties waar op een verantwoorde manier energie gewonnen kan worden. Sinds 2010 werken tien landen samen aan een inventarisatie van mogelijkheden en uitdagingen van een geïntegreerd Europees net op de Noordzee (North Sea Offshore Grid Initiative). Dit jaar zullen de verschillende werkgroepen, die voor de invoering van dit initiatief zijn ingesteld, hun activiteiten afronden. Bespreking van de eindrapportage met de betrokken landen en de Europese Commissie is voorzien en marge van de Energieraad in december van dit jaar².

1

Wat is de inzet op veiligheid in relatie tot winning van delfstoffen in de diepzee?

¹ Zie Kamerbrief TK 2011–2012 30 195 nr. 31

² Zie Kamerbrief TK 2011–2012 29 023 nr. 120

Antwoord

In de Limassol verklaring wordt gesproken over het bevorderen van nieuwe technologieën voor het veilig en duurzaam winnen van minerale afzettingen in het mariene milieu, dit heb ik in mijn brief van 21 september 2012 aan uw Kamer aangeduid als «deep sea mining». Het gaat hier dan om delfstofwinning op of vlak onder de zeebodem. De winning van delfstoffen vanuit de diepe ondergrond onder de zeebodem (olie en gas), valt dus buiten de reikwijdte van de Limassol verklaring. Overigens wordt de door de PvdA-leden geuite zorg ten aanzien van de winning van delfstoffen vanuit de diepe ondergrond onder de zeebodem, zoals aan de orde was bij de Deep Water Horizon in de Golf van Mexico, binnen Europa breed gedeeld. Op dit moment wordt binnen de EU dan ook gewerkt aan regelgeving voor de verdere bevordering van de veiligheid van de offshore olie- en gasactiviteiten.

CDA

2

Kan de staatssecretaris specifiekere toelichten welke punten worden behandeld?

Antwoord

Alle punten op de agenda staan genoemd in mijn brief van 21 september 2012, de integrale tekst van de verklaring zelf kan ik u voorafgaand aan de informele bijeenkomst helaas niet toezenden.

3

Welke gevolgen heeft de agenda voor Nederlandse spelers in de maritieme sector.

Antwoord

De verklaring benadrukt het belang van samenhangend en effectief beleid voor het ontwikkelen van de « blauwe economie», dat administratieve lasten en regelgevende belemmeringen zou moeten verlagen en bottlenecks voor innovatie en investeringen moet wegnemen. In die zin vormt de agenda een intentie voor beleid in de EU die ten goede komt aan Nederlandse spelers in de maritieme sector.

4

Op welke manier zijn Nederlandse spelers bij de agenda betrokken?

Antwoord

De agenda is deels geënt op de studie Blue Growth, die de Europese Commissie in september 2012 uitbracht, waarbij belanghebbenden, waaronder Nederlandse spelers zijn geconsulteerd.

5

Welke plek krijgen innovatieve vismethoden in de informele ministeriële bijeenkomst?

Antwoord

De verklaring spreekt van het ondersteunen van onderzoek en innovatie om de duurzaamheid en concurrentiekracht van aquacultuur en visserij te verbeteren. Het is mijn intentie om kort iets te zeggen over de wijze waarop daar in Nederland aan gewerkt wordt, via samenwerking tussen markt (kenniskringen), wetenschap en overheden. Benoemen van pulskor en het Fiber project is bedoeld als illustratie. In het project Fiber wordt een nieuwe visserijmethode ontwikkeld als een mogelijk alternatief voor de boomkor, naast de pulskor. De tuigen waar de leden van de CDA fractie aan refereren («twin rig», «otter trawl» en «Scottish Seine») zijn tevens

interessante voorbeelden van innovatieve methoden voor andere vissoorten waaraan we kunnen refereren.

6, 7 en 8

Wat is de stand van zaken van de KRM en de samenwerking met staatssecretaris van EL&I?

Antwoord

Uiterlijk 15 oktober aanstaande zal de Mariene Strategie voor het Nederlandse Deel van de Noordzee 2012–2020, Deel I aan de Europese Commissie worden gerapporteerd. De Mariene Strategie Deel I is het eerste voorbereidende product richting de definitieve vaststelling van alle elementen van de Mariene Strategie in de opvolger van het Nationaal Waterplan in 2015. De Mariene Strategie Deel I omvat de initiële beoordeling, de goede milieutoestand in 2020 met bijbehorende milieudoelen en indicatoren.

De implementatie van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM) vindt plaats in nauwe samenwerking met de staatssecretaris van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (ELenI). Besluitvorming over de verschillende stappen van de implementatie worden samen met de staatssecretaris ELenI van genomen. We werken met een gezamenlijk projectteam onder gezamenlijke ambtelijke aansturing en er vindt afstemming plaats over financiering van de verschillende onderdelen van de implementatie (al naar gelang bij welk ministerie het zwaartepunt ligt). Afstemming vindt plaats op raakvlakken met aanpalende beleidsterreinen die voor het behalen van de goede milieutoestand relevant zijn, zoals het Gemeenschappelijk Visserijbeleid en Natura2000.

Naar aanleiding van de rapportage aan de Europese Commissie op 15 oktober aanstaande zal ik uw Kamer binnenkort informeren over de inhoud van Mariene Strategie voor het Nederlandse Deel van de Noordzee 2012–2020, Deel I.

Vragen over het Nationaal Water Plan (NWP)

9

Kan de staatssecretaris aangeven of het Waterplan leidend is qua besluitvorming over ontwikkeling van de Noordzee?

Antwoord

Vastgestelde nationale en internationale wetgeving is leidend bij besluitvorming. Daar waar een beleidsmatige afweging gemaakt kan worden, geldt het NWP 2009–2015. Een vergunning voor activiteiten wordt afgegeven op grond van daarvoor bestemde wetgeving, zoals de Waterwet en de Mijnbouwwet.

10

Vindt afweging van economische activiteiten plaats met inachtneming van ecologische waarden?

Antwoord

Ja.

11

Sluit dit aan bij het beleid van andere Noordzeelanden?

Antwoord:

Voor zover deze landen het internationale recht hebben vertaald in hun eigen wetgeving en gelijke natuurbeschermingsdoelen hebben vastgesteld, sluit dit op elkaar aan.

12

Hoe verhoudt het GMB zich met het OSPAR verdrag?

Antwoord

Het OSPAR verdrag geldt als één van de belangrijkste zeeverdragen voor de inkadering van het geïntegreerd maritiem beleid voor de Noordzee regio (andere voorbeelden zijn het Biodiversiteitsverdrag, MARPOL en ASCOBANS). Dit krijgt verder gestalte via de afstemming tussen OSPAR en de implementatie van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie als milieupijler van het GMB. Specifiek staat op de OSPAR agenda de aanpak van vervuiling, bescherming van mariene biodiversiteit, zeezoogdieren en onderwatergeluid. De OSPAR benadering is congruent aan de Nederlandse benadering in de KRM. Conform de bepalingen in de richtlijn gebruiken de EU-lidstaten langs de noordoost-atlantische kust OSPAR als gremium om tot onderlinge afstemming en samenwerking te komen bij de implementatie van de KRM.

13

Hoe verhoudt het GMB zich met de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM)?

Antwoord

De KRM verplicht tot het bereiken van een Goede Milieutoestand en is een van de pijlers van het GMB.

14

Hoe verhoudt het GMB zich met de Vogel en Habitat Richtlijnen?

Antwoord

De Vogel en Habitat Richtlijnen zijn internationale verplichtingen waarmee in het GMB rekening wordt gehouden.

Partij voor de Dieren

15

Biedt de ecosysteembenadering een goed kader voor uitvoering van de maritieme strategie?

Antwoord

Ja. In het kabinetsstandpunt over het GMB is aangegeven dat de ecosysteembenadering de hoeksteen vormt van de Europese mariene strategie. De ecosysteembenadering steunt op drie pijlers, economie, ecologie en sociale aspecten. Volgens Nederland is zij daarmee bij uitstek een verbindende schakel tussen de hoofddoelen van de integrale maritieme benadering.

16

Op welke manier is de ecosysteembenadering uitgangspunt voor de «agenda voor groei en werkgelegenheid»?

Antwoord

De verklaring erkent dat een integrale benadering (economie en ecologie) van de maritieme sectoren bijdraagt aan het vergroten van het duurzaam gebruik van de zee, oceanen en kusten, terwijl tegelijkertijd de veiligheid van mensen en de gezondheid van zeeën en oceanen wordt verzekerd. Daarmee vormt de ecosysteembenadering een belangrijk uitgangspunt bij duurzame economische groei en werkgelegenheid.

17

Waarom ligt de nadruk op economische en werkgelegenheidsaspecten?

Antwoord

De nadruk ligt op een duurzame economische groei, vanwege het feit dat Europa in de huidige economische context een snelle en effectieve manier nodig heeft tot herstel, gebaseerd op slimme, duurzame en inclusieve groei. De ecosysteembenadering is uitgangspunt.

18

Kan de staatssecretaris bevestigen dat het voorzorgsbeginsel en duurzaam beheren van de mariene ecosystemen het uitgangspunt zijn bij de strategie?

Antwoord

Ja. Dit is verwoord in het Nationaal Waterplan en in wet- en regelgeving, waaronder ook de Kaderrichtlijn Mariene Strategie.

19

Hoe rijmt het voorzorgprincipe zich met «deep sea mining» en aquacultuur?

Antwoord

Doel van de ministersconferentie is om te promoten dat alle activiteiten op zee zich verhouden tot het ecosysteem van de zeeën en oceanen. Met andere woorden gaat het dus om het in acht nemen van het voorzorgsprincipe bij Deep sea mining en aquacultuur. Het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (het NIOZ) speelt qua duurzame methoden voor onderzoek en exploratie van de diepe zee een belangrijke rol.

20

Welke plannen zijn er met betrekking tot deep-sea mining in Europese wateren?

Antwoord

Vanwege de beperkte waterdiepte van de Noordzee binnen de Nederlandse Exclusief Economische Zone (EEZ), is «deep sea mining» daar niet aan de orde. De Nederlandse overheid heeft ook geen concrete plannen voor «deep sea mining» buiten de Nederlandse EEZ. Op het ministerie is geen concreet overzicht beschikbaar van eventuele plannen die individuele Nederlandse bedrijven mogelijk hebben voor «deep sea mining» in de Europese wateren buiten de Nederlandse EEZ.

21

Valt opslag van CO₂ onder de zeebodem ook onder de agenda?

Antwoord

In de verklaring wordt gesproken over het bevorderen van nieuwe technologieën voor het veilig en duurzaam winnen van minerale afzettingen in het mariene milieu, dit heb ik in mijn brief van 21 september 2012 aan uw Kamer aangeduid als «deep sea mining». Het gaat hier dan om delfstofwinning op of vlak onder de zeebodem. De opslag van CO₂ in de diepe ondergrond onder de zeebodem, valt dus buiten de reikwijdte van de verklaring.

22

Kan de staatssecretaris een stand van zaken geven over CO₂ opslag in Europese wateren?

Antwoord

Met inachtneming van de internationale regelgeving daaromtrent, waaronder de EU Richtlijn voor Carbon Capture and Storage (CCS), worden op dit moment projecten voorbereid voor opslag van kooldioxide onder de Noordzee.

Op dit moment zijn enkele CO₂-opslagprojecten in Europese wateren in voorbereiding. Dit betreft projecten in Nederland en het VK in uitgeproduceerde gasvelden. Meer concreet gaat het in Nederland om een project dat de opslag van CO₂ behelst in een uitgeproduceerd gasveld van Taqa voor de kust van Zuid-Holland: het zogeheten ROAD-project – de Kamer is eerder over dit project en over het CCS-beleid van het kabinet geïnformeerd¹. Met het injecteren van CO₂ in een producerend gasveld is op de Noordzee met het K12B-project sinds 2004 ervaring opgedaan. Strikt genomen betreft dit geen CO₂-opslag maar onderzoek naar het gebruik van CO₂-injectie om de productie van gas te verhogen. Beperkte volumes CO₂, die op het platform uit het daar geproduceerde aardgas werden gehaald, worden teruggeïnjecteerd. Het project wordt voortdurend gemonitord onder meer door TNO. In de Noorse wateren wordt sinds 1996 ervaring opgedaan met het injecteren van CO₂ in geologische formaties. CO₂ die werd afgevangen van de gasproductie in het Sleipner Vest veld (Noordzee) werd sindsdien opgeslagen in Utsira, een *aquifer*, één kilometer onder de zeebodem (1 mln ton/jaar). In 2007 werd in Noorwegen gestart met opslag van 700 000 ton CO₂ per jaar uit het Snøhvit veld in de Barentssee in een reservoir dat ruim twee en een halve kilometer diep onder de zeebodem is gelegen.

23

Kan de staatssecretaris toelichten hoe hij in bovengenoemde gevallen verduurzaming ziet ?

Antwoord

Door de teruglopende wildvangst en de toenemende vraag naar visproducten zal het belang van aquacultuur in de toekomst verder toenemen. Hierbij zal het aspect 'duurzaamheid' verder aan belang toenemen; in het bijzonder bij het aandeel vismeel in visvoer en de ongewenste milieueffecten. Ik ben met de Europese Commissie van mening dat het terugbrengen van het aandeel vismeel (uit wildvang) in visvoer één van de doelstellingen is in het aquacultuurbeleid van de EU. De mogelijkheid voor onderzoek, pilots en innovatieve acties op dit vlak is in het huidige Visserijfonds aanwezig en wordt in Nederland ook toegepast. Het is het streven van mijn ambtgenoot van ELenI om dit ook in het toekomstige nieuwe Visserijfonds als één van de speerpunten te behouden.

24

Wat wordt over deze zaken gezegd in de te tekenen verklaring ?

Antwoord

In de verklaring – die niet wordt ondertekend – wordt gepleit voor het steunen van onderzoek en innovatie.

25

Kan de staatssecretaris toelichten wat er precies wordt verstaan onder «duurzaamheid» in de verklaring ?

Antwoord

Het tegengaan van negatieve milieueffecten is één van de belangrijkste doelstellingen van het EU-aquacultuurbeleid, waarvoor ook middelen beschikbaar kunnen worden gesteld. Daarnaast is hier een belangrijke rol

¹ zie ook Kamerbrieven d.d. 12 mei 2010, TK 2009–2010, 31 209, n 118 en d.d. 14 februari 2011, TK 2010–2011, 31 510, nr 44

voor de duurzaamheidskeurmerken weggelegd. Deze geven een mogelijkheid aan de consument om te kiezen voor kweekvis waar negatieve milieueffecten tot een aanvaardbaar minimum zijn teruggebracht.

26 en 27

Kan de staatssecretaris toelichten of dierenwelzijn en diergezondheid in relatie tot aquacultuur worden genoemd in de te tekenen verklaring. Wat wordt hier precies onder verstaan en hoe dit zich verhoudt tot de vijf vrijheden van Brambell?

Antwoord

Een «dierenwelzijntoets» wordt in Nederland al gedaan als vissoorten op de lijst van te houden vissoorten moeten worden geplaatst. In de verklaring pleit ik voor een verruiming van de mogelijkheden ter verbetering van dierenwelzijn en diergezondheid. Bij de uitwerking van de verklaring zal mijn collega van ELenI ook positieve prikkels bezien om te komen tot verdere verbetering van het dierenwelzijn zoals we dat in Nederland voorstaan. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan de vijf vrijheden van Brambell.

28

Kan de staatssecretaris toelichten of er in de te tekenen verklaring ook randvoorwaarden zijn gesteld aan het gebruik van meststoffen in deze vorm van aquacultuur (algen en wieren)?

Antwoord: De kweek van algen en wieren op open zee bevindt zich nog in een experimenteel stadium, waarbij zorgvuldig met het ecosysteem wordt omgesprongen. Mocht uit de experimenten/pilots blijken dat economische opschaling perspectief heeft, dan zal ook aandacht worden besteed aan mogelijk nader te stellen ecologische randvoorwaarden.

29

Kan de staatssecretaris toelichten wat er precies wordt verstaan onder «duurzaamheid» in relatie tot deze vorm van aquacultuur in de verklaring?

Antwoord

De kweek van algen en wieren vindt alleen plaats op een ecologisch verantwoorde wijze, waarbij het toevoegen van meststoffen niet voor de hand ligt.

De leden van de fractie van de Partij van de Dieren constateren dat de staatssecretaris tijdens de informele ministeriele bijeenkomst de pulskor op wil brengen als innovatieve visserijtechniek met winst voor zowel mens als milieu.

De verklaring spreekt van het ondersteunen van onderzoek en innovatie om de duurzaamheid en concurrentiekracht van aquacultuur en visserij te verbeteren. Het is mijn intentie om kort iets te zeggen over de wijze waarop daar in Nederland aan gewerkt wordt, via samenwerking tussen markt (kenniskringen), wetenschap en overheden. Benoemen van pulskor en het Fiber project is bedoeld als illustratie.

30, 31 en 32

Kan de staatssecretaris uiteenzetten op basis van welk wetenschappelijk inzicht hij van mening is, dat is bewezen dat pulsvisserij duurzaam is zonder gevolgen voor het zeeleven?

Kan hij garanderen dat de pulsvisserij geen enkele schade toebrengt aan het mariene ecosysteem?

Zo ja, op welk wetenschappelijk inzicht is dit gebaseerd?

Antwoord

Elke vorm van visserij heeft gevolgen voor het ecosysteem. Dat is inherent aan het vissen. Gelet op de vele onderzoeken die zijn gedaan naar de effecten van de pulsvisserij, de reviews en adviezen van ICES en STECF (Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries) is vastgesteld dat de pulsvisserij in vele opzichten duurzamer is dan de boomkorvisserij. Het STECF heeft in april dit jaar positief geadviseerd over de uitbreiding van de pulsvisserij voor de boomkorvloot in de zuidelijke Noordzee. Daarbij is wel gewezen op de noodzaak van een adequaat controle- en handhavingssysteem. Het in Nederland in ontwikkeling zijnde certificeringssysteem vormt daarvoor een goede basis, aldus het STECF. Het STECF adviseert voorts dat invoering van de pulstechniek in andere gebieden en met andere vistuigen pas aan de orde kan zijn nadat een volledige impact assessment is uitgevoerd. Uit het onderzoek blijkt dat de pulstechniek onder meer leidt tot 30 à 50% minder discards en een brandstofbesparing tot 50% mogelijk maakt.

Garanties dat de pulsvisserij geen enkele schade toebrengt zijn niet te geven. Wel is de invloed van de pulsvisserij op het ecosysteem veel kleiner dan de boomkorvisserij, zoals blijkt uit de vele onderzoeken die al zijn gedaan.

33

Hoe verklaart de staatssecretaris de vele foto's van vissen met grote beschadigde plekken als gevolg van de pulskorvisserij die de fractie van de Partij voor de Dieren ontving van verontruste vissers?

Antwoord

Dat de beschadigde plekken het gevolg zijn van de pulsvisserij staat wetenschappelijk niet vast. Ik heb eerder dit jaar een onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijke oorzaak van deze beschadigingen. Daarbij is vastgesteld dat de oorzaak hoogstwaarschijnlijk mechanisch is, waarbij de invloed van de (elektriciteit van de) pulskor kan worden uitgesloten noch aangetoond. Een Belgisch onderzoek kwam met dezelfde conclusie. Overigens kunnen beschadigingen aan vis vele oorzaken hebben.

34

Kan de staatssecretaris bevestigen dat het nog steeds niet is uitgesloten dat de pulskor schade toebrengt aan kabeljauwen, en dat terwijl de kabeljauwstand in de Noordzee al jaren dramatisch laag is?

Antwoord

Uit gepubliceerd en gereviewd onderzoek is vastgesteld dat juveniele kabeljauw geen hinder ondervindt van de pulsvisserij. Bij grotere kabeljauw is dat soms wel het geval indien de vissen zich zeer dicht bij de elektroden bevinden. Overigens, deze laatste categorie is al gevangen bij welke gebruikte techniek ook, en zal hoe dan ook de vangst niet overleven. Voorts en nog belangrijker is gebleken dat de vangst van kabeljauw door een pulsvisser, slechts 20% is van de kabeljauwvangst van een traditionele boomkorvisser.

35

Met dit in het achterhoofd, kan de staatssecretaris uitleggen waarom hij deze visserijtechniek wil promoten in Europa, terwijl hier nog veel onduidelijkheden over bestaan ten aanzien van de gevolgen voor het zeeleven?

Antwoord

Het staat inmiddels vast dat de pulsvisserij duurzamer is dan de traditionele boomkorvisserij: minder bodemberoering, minder discards, minder CO₂ uitstoot etc. (zie ook antwoord op vragen 30 t/m 32). De duidelijke en bewezen positieve effecten wegen op tegen enkele onzekerheden die nog bestaan.

36

De leden van de fractie van de Partij van de Dieren vragen of de staatssecretaris kan bevestigen dat de visserijtechniek met trilnaalden een vorm van pulsvisserij is, maar dat deze visserijtechniek nu wordt aangeduid als nieuw en innovatief vanwege de onzekerheid over het legaliseren van de pulskor vanuit Europa?

Antwoord

De visserij met trilnaalden heeft technisch gezien niets met de pulsvisserij te maken. Het is een totaal andere techniek. Er is geen verband met het al dan niet toestaan van de pulsvisserij.

37

Zo nee, kan de staatssecretaris dan precies het verschil uitleggen tussen de pulskor en het «fibertuig» project?

Antwoord

De pulskor maakt gebruik van stroomstootjes van circa 6 Volt om de in en op de bodem liggende vis tot zwemmen te brengen. Het gebruik van pulsen is enkel een middel om de vis in het net te brengen. De pulstechniek is niet gericht op verdoving of doden van vis. Bij het toepassen van de trilnaalden is elektriciteit nodig om de trilling in het binnenste van de naalden tot stand te brengen. De elektriciteit treedt hierbij niet buiten het vistuig.

38

Kan de staatssecretaris ook uitleggen wat hij verstaat onder «duurzaamheid» in relatie tot het Fiber project en welke criteria hij hiervoor precies hanteert?

Antwoord

De visserij met trilnaalden is een project dat voortkomt uit het Visserij Innovatie Platform en momenteel onder wetenschappelijke begeleiding wordt uitgevoerd. Uit dit project moet blijken of deze vorm van visserij voordelen heeft met betrekking tot bodemberoering, discards, overleving bentische soorten, CO₂ uitstoot etc. in vergelijking tot andere visserijvormen. Deze factoren spelen een belangrijke rol bij het bepalen of een visserij duurzaam is.

39

Kunt u garanderen dat de trilnaalden op geen enkele manier schade kunnen toebrengen aan de mariene flora en fauna?

Antwoord

Nee, daarvoor moeten de resultaten van het onderzoek worden afgewacht. Het project wordt wetenschappelijk begeleid.

40

Zo ja, op basis van welk wetenschappelijk inzicht kan de staatssecretaris dit garanderen?

41

Zo nee, waarom gaat de staatssecretaris dan toch al deze visserijtechniek in Europa promoten als duurzaam en een winst voor mens en milieu?

Antwoord

De pulsvisserij heeft wetenschappelijk bewezen dat deze duurzamer is ten opzichte van de traditionele boomkorvisserij. Daarom zal de staatssecretaris van ELenI zich inzetten voor een spoedige verdere toelating, gebaseerd op het voorstel dat Nederland in Raadskader heeft ingediend bij de behandeling van het voorstel van de Europese Commissie betreffende het permanent maken van de technische overgangsmaatregelen. De visserij met trilnaalden is in het experimentele stadium. Ik vind het belangrijk dat Europa op de hoogte is van de innovatieve ontwikkelingen waar onze vissers aan werken met het oog op een duurzamere visserij.

42

Is de staatssecretaris bereid deze visserijtechnieken niet te promoten als duurzaam, totdat er meer duidelijkheid over is?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 41. Ik zal in de bijeenkomst in Limassol benadrukken dat het verstandig is om nieuwe vismethoden goed te blijven onderzoeken en continue verbeteringen ten aanzien van duurzaamheid te blijven nastreven.

*) i.v.m. het publiceren van de correcte titel van het Kamerstuk